

SOSYAL SERMAYE FAKTÖRLERİNİN İŞ BAŞARISINA ETKİSİ: ÜNİVERSİTE ÇALIŞANLARI ÜZERİNE AMPİRİK BİR ÇALIŞMA

Necdet Bilgin
Ramazan Kaynak

Öz

Sosyal sermaye kavramı literatürde çeşitli boyutlarıyla tartışılmaktadır. Bu çalışmada Onyx ve Bullen'in (2000) araştırması esas alınarak, sosyal sermaye faktörlerinin çalışanların iş başarısı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Üniversiteler toplumun aydın kesimini oluşturduğundan sosyal sermayenin yüksek çıkması beklenir. Bu çalışma ile sosyal sermayenin üniversite çalışanlarının iş başarısına, dolayısıyla performansına etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda üniversite çalışanlarının iş başarısı üzerinde etkin olan faktörlerin; yerel topluma katılım, sosyal faaliyetlere katılım ve aile – arkadaşlık ilişkileri olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler

Sosyal Sermaye, İş başarısı, Üniversite Çalışanları
Effects of Social Capital Factors on Work Success: An Empirical Research on University Staff

Abstract

The social capital concept has been discussed in terms of its various dimensions in literature. In this study, the effect of social capital factors on employees' success has been examined by basing it on Onyx and Bullen's (2000) research. As universities constitute the intellectual part of a society, they are expected to have a high social capital. By means of this study, the relationship between social capital and university employee's work success and so his/ her performance has been investigated. The effective factors on university employees' work success revealed as the result of the study are participation into local community, participation into social activities and family and friend relations.

Key words

Social Capital, Work Success, University Employees

Giriş

Bilimsel literatüre bakıldığında sosyal sermaye kavramı üzerinde birçok tartışmalar olduğu ve bu konu üzerinde çeşitli araştırmalar yapıldığı görülmektedir. İnsanlar ve kurumlar arası bağların ve karşılıklı işbirliğinin geliştirilmesinin ekonomik kalkınmaya katkısının olumlu ya da olumsuz olarak ne yönde etkilediği 1990'lı yıllardan itibaren yoğun bir biçimde irdelenmeye başlanılmıştır. Bu irdelemeler sonunda ekonomik kalkınma problemlerin temelinde fiziksel ve beşeri sermaye eksikliği yanında, sosyal sermaye eksikliğinden kaynaklandığı ifade edilmektedir (Tüylüoğlu, 2006. 15). Sosyal sermaye, toplumu bir arada tutan değerler, toplumun politik ve sosyo- ekonomik alanda gelişmesini etkileyen örfler, adetler, gelenekler, görenekler, insan ilişkileri, iş bağlar ve kanunlar bütünüdür. Sosyal sermaye; toplumun ortak değerlerini, kurallarını, güven gibi unsurları içinde barındıran, bir toplumu salt bir 'kitleden' bir 'değer' haline getiren, toplumun işlevselliğini sağlayan bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal sermaye toplumun dokusunu bir arada tutan kuvvetli bir bağ olmaktadır. Toplumdaki birlik ve beraberliği hissettiren, bu özellikleri koruyan, ortak akılla, ortak amaçlar belirleyen ve bu doğrultuda sürdürülebilir (sustainable) bir gelişme sağlayan güçtür (Navaie, 2002: 1). Bireylerin topluluk içinde yaşaması, toplumların varlığını devam ettirmesi, örgütlerin oluşması, kişilerin kendi aralarında ve kurumlarla, kurumların kişilerle,

kurumların kendi aralarında ve devletle olan ilişkilerinin temelinde hep sosyal sermaye kavramı vardır. Bu bağlamda sosyal sermaye bir toplumun mayası olmakta ve toplumu bir arada tutma görevi üstlenmektedir. Sosyal sermaye, insanların kendi aralarında çok sayıda ilişki geliştirmesinde önemli rol oynamaktadır (O'Brien et al., 2004: 1208). Bu açıdan bakılınca, sosyal sermaye ortak faaliyeti sağlayan normlar ve ağlar şeklinde tanımlamakta ve sosyal sermayenin yoksulluğun azaltılması ve sürdürülebilir insani ve ekonomik kalkınma için yaşamsal bir öneme sahip olduğu ifade edilmektedir. Genel olarak sosyal sermaye ortak sosyal faaliyetin değerini yansıtmakta olup, ortak hedefleri gerçekleştirmek için bireylerin birlikte çalışma yeteneğini etkileyen ortak değerler, normlar, gayri resmi ağlar ve birliklere üyelikleri kapsamaktadır (Tüylüoğlu, 2006: 16). Putnam'ın da belirttiği gibi sosyal sermaye araçları toplumda verimliliği artırma, ortak hedefleri gerçekleştirme ve insanların katılımını sağlamada etkili olmaktadır (Onyx and Bullen, 2000: 24)

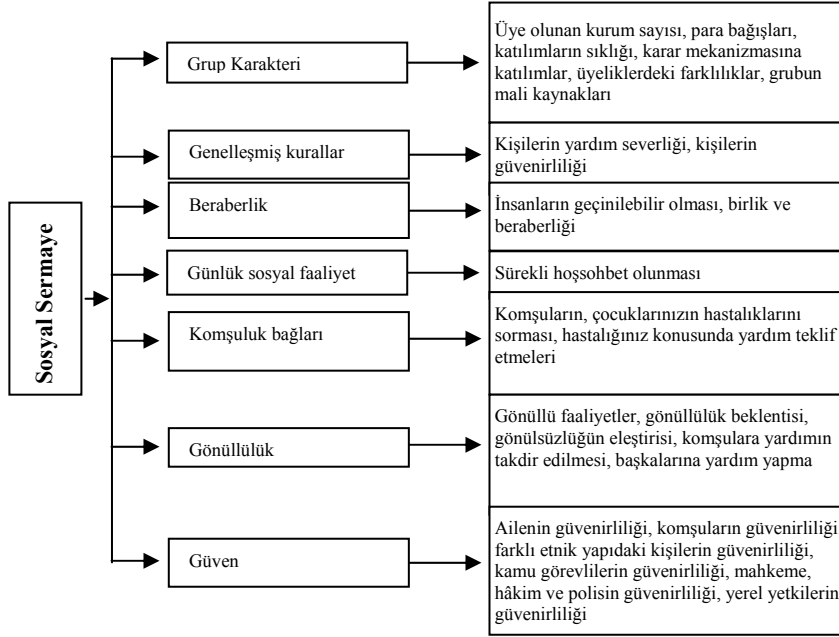
Sosyal sermaye mikro, orta ve makro düzey olmak üzere üçlü sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Mikro düzeyde sosyal sermaye birey, aile ve arkadaşlar; orta düzeyde sosyal sermaye komşuluk, toplumsal kimlik, yerel otorite; makro düzeyde ise bölge, ulusal ve uluslararası düzeyde ortaya çıkmaktadır (Altay, 2007: 344). Diğer bir sosyal sermaye ayrımı ise klasik olup, grup ve bireyler düzeyinde sosyal sermaye olarak adlandırılmaktadır (O'Brien et al. 2004: 1207).

Bu çalışmada sosyal sermaye daha çok birey ön planda tutularak yani mikro düzeyde incelenip, sosyal sermayenin bireyin iş başarısı üzerindeki etkisi araştırılmaktadır. Sosyal sermaye kavramı çerçevesinde kişilerin komşuluk ilişkileri, sosyal faaliyetler, çevrelerinde güven algılamaları, arkadaşlık ilişkileri, hoşgörü, iş hayatına ilişkin beklentiler, sosyal faaliyetler ve toplum hayatına katılım konuları ele alınmıştır.

1. Sosyal Sermaye Kavramı

Sosyal sermaye kavramı ile ilgili birçok tanımlamalar mevcuttur. Putnam göre sosyal sermaye, bir sosyal organizasyonda güven, normlar, ağlar gibi sosyal düzenleme araçlarıyla toplumun verimliliğini geliştirmedir. Sosyal sermaye güvene dayalı olarak birliklere katılma, normlar ve ağlar aracılığıyla kolektif hareket içinde bulunmadır (Temple, 2000: 23). Dünya bankası; sosyal sermayeyi kurumlarla, ağlar ve sosyal normlarla toplumun sosyal etkileşimin nitelik ve nicelik olarak biçimlenmesi olarak tanımlamaktadır. Sosyal sermaye bağlamında ele alınan sosyal bağlılığın toplumların sürdürülebilir gelişmeleri ve ekonomik refah için önemli bir unsur olduğunu ifade etmekte ve sosyal sermayenin kurumsal olarak biriktirilemeyeceğini fakat toplumu bir arada tutmada önemli bir rol oynadığını belirtmektedir (World Bank, 2002). Fukayama'ya göre sosyal sermaye iki veya daha fazla birey arasındaki işbirliğini destekleyen zorunlu ve gayri resmi bir normlar bütünüdür (Tüylüoğlu, 2006: 16). Putnam'a göre sosyal sermayenin özelliklerinden sosyal bağlar, normlar ve güvenin, insanların ortak hedef belirlemede ve ortak faaliyetlere katılımında etkili olmaktadır (Onyx, 2000: 24). Bu bağlamda sosyal sermaye güven (trust), karşılıklık (reciprocity), şebekeler (networks), iletişim ağları, birlikler (associations), birlik ve grup üyeliği, sosyal normlar ve ortak (collective) faaliyetler şeklinde tanımlandığı görülmektedir (Tüylüoğlu, 2006: 16; Karagül ve Masca, 2005: 38).

Sosyal sermayenin kaynaklarını; aile, sivil toplum örgütleri, firmalar, kamu sektörü, etnik ve diğer sosyal gruplar oluşturmaktadır. Söz konusu gruplar aileden başlayıp millete kadar uzanmaktadır. Sosyal sermayenin unsurları şekil 1’de gösterilmiştir (Karagül ve Masca, 2005: 42).

Şekil 1: Sosyal sermayenin unsurları (Kaynak: Karagül ve Masca, 2005: 43)

Sosyal sermaye kavramını Bourdieu bireysel olarak tanımlarken Putnam ise kolektif bir özellik olarak (toplum eksenli) tanımlamıştır (Hyppa et al., 2007: 1). Putnam’ın toplumsal düzeyde bir kavram olarak algıladığı ve Norris’in “benim sosyal sermayem olamaz ama toplumun olabilir” dediği sosyal sermaye konusunu Bourdieu farklı bir yaklaşımla bireysel düzeyde ele almıştır (Erdoğan, 2006: 4- 5). Bourdieu, kişinin toplum içerisinde belli statülere ulaşmasında ve bu statülere ulaşırken hangi kaynakları harekete geçirdiğini belirleme anlamında sosyal sermayeyi araştırmıştır. Bourdieu, sosyal sermayeyi, bir bireyin ya da bir grubun, kalıcı bir ilişkiler ağına, az ya da çok kurumsallaşmış karşılıklı tanıma ve tanınma sayesinde elde ettiği gerçek ya da potansiyel kaynakların toplamı olarak nitelemiştir (Şan, 2007: 74). Bourdieu için sosyal sermaye bireysel boyutları olan bir kavramdır. Çünkü toplumlar çok sayıda ve birbirinden farklı alanlardan oluşmaktadır. Böylece her bireyin farklı alanlarda ve farklı yapılardan beslendiği sosyal sermayesi toplumsal yaşamın farklı alanlarına yine bu bireylerce taşınır. Bourdieu sermayeyi üç farklı şekilde ele almaktadır (Altay, 2007: 345). Birincisi, bireylerin ekonomik gücünün seviyesini gösteren “ekonomik sermaye”; ikincisi, bireyin çevresi, kültürel değerleri ve sahip olduğu diploma, sertifika belgelerde somutlaşan kültürel kurumların oluşturduğu “kültürel sermaye”; üçüncüsü ise, bireylerin harekete geçirebilecekleri etkin bağlantı ağlarının miktarı ile kavramlaştırdığı “sosyal sermaye”dir. Bourdieu’ya göre, sosyal sermaye bireyin sahip olduğu ilişkilerin kalitesinin onun yaşamındaki statüsünü yükseltebilmelidir.

Putnam'ın sosyal sermaye kavramı toplumsal düzeyde sahip olduğu açıklama gücüne bireysel düzeyde sahip değildir. Bu nedenle eleştirilere konu olmuştur. Bourdieu'ya göre sosyal sermaye kavramı, bireyleri sosyal ağlarda yer almaya motive eden ana faktörlerden biri olarak ele alınmalıdır (Erdoğan, 2006: 5). Bu çerçevede Bourdieu grup aktivelere, gruplara katılım, grup üyeliği gibi konularının bireylerde meydana getirdiği faydalara odaklanarak, bunları sağlayan kaynakların neler olduğu üzerinde durmuş ve bu kaynaklar aracılığıyla toplumsallaşmayı tartışmıştır (Parthasarathy and Chopde, 2000: 3).

Bireysel düzeyde yani mikro düzeyde sosyal sermaye kişilerin beraber çalışması, grup üyeliği, siyasal tercihleri, komşuları ile ilişkileri, kişilere güveni, başkalarına yardım konularındaki duyarlılığı kapsamaktadır (O'Brien, 2004: 1208). Geçmiş dönemlerde bireysel düzeyde sosyal sermaye ile insan sağlığı arasındaki ilişkileri kapsayan araştırmalar yapılmıştır. Bu bağlamda 2001 yılında OECD ülkelerinde mikro düzeyde sosyal sermaye ile sağlıklı olma ve kendini iyi hissetme arasında bir bağlantının varlığına yönelik çalışma yapılmıştır (Altay, 2007: 344). Yine, buna benzer yapılan araştırmalarda bireysel düzeyde sosyal sermaye göstergeleri ile sağlık önlemleri ve mutluluk arasında bağlantı bulunabileceğine yönelik araştırmalar bulunmaktadır. Örneğin güçlü toplumsal bağlar ile düşük ölüm oranları; yüksek düzeyde sosyal aktivitelere katılım ile daha dengeli bir akıl ve ruh sağlığı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Aile ve arkadaşlık ilişkileri, yerel toplumsal faaliyetlere katılım, arkadaşlara ve çevredeki insanlara yardım etme, içinde bulunduğu topluma güvenme, dini kurumlara üye olma, faaliyetlere katılma genel sağlık düzeyini pozitif etkilemektedir (Ziersch vd. 2005: 72). Bu çerçevede, sosyal sermayenin bireysel düzeyde varlığı, kişilerin ve toplumun kendine olan güven düzeyinin yüksek olmasına yol açacak; bu da kişilerde girişimcilik ruhunun gelişmesine neden olacaktır (Karagül ve Dündar, 2006: 68)

Sosyal sermaye bir toplumun pozisyonun desteklenmesinde ve korunmasında önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal sermaye kavramı toplumun oluşumunda, devamında temel yapı taşı olmasından dolayı, gerek bireysel düzeyde, gerekse toplumsal düzeyde birbiri için gerekli ve birbirini tamamlayan iki unsurdur. Bireysel düzeyde sosyal sermaye kişinin kendi çıkarı ve memnuniyetinden ziyade toplum ve kişisel hedeflere ulaşmada motive etmektedir (Onyx ve Bullen, 2000: 25).

2. Model Geliştirme

Yerel topluma katılma ve komşuluk ilişkileri: Bireyin içinde yaşadığı yerel toplumla (çevresiyle, mahalle, şehri ile) ya da komşularıyla olan ilişkileri sosyal sermaye içerisinde değerlendirilmektedir. Komşuluk ilişkileri, Bourdieu'nun sosyal sermaye konsepti içinde ele alındığında bireysel düzeyde sosyal sermaye olmaktadır (Ziersch et al., 2005. 72-73). Bu çerçevede bireylerin komşuları ile ilişkilerinin gelişmişliği daha yüksek düzeyde sosyal sermaye, daha iyi sosyal bağ (network) ve çevre anlamına gelmektedir (Pattussi, 2006: 1462). Sosyal sermayeyi toplumsal düzeyde ele alan Putnam, komşuluk ilişkilerini sosyal sermayenin önemli bir unsuru olarak değerlendirmekte ve bireyin komşularında vakit geçirmesini sosyal bağlar olarak, bağlılık çerçevesinde değerlendirmektedir (Erdoğan,2006:7).

Farklılıklara hoşgörülü olma: Bir toplum, farklılık ve kültürel çeşitlilikleri bir uyum ve harmoni konsepti içinde değerlendirebilirse bu unsurların önemli bir sosyal sermaye değeri oluşturacağı ileri sürülmektedir. Bu nedenle, bir toplum kendi içinde var olan farklı tanımlamalar konusunda birleştirici sosyal sermaye değerlerine vurguda bulunmalıdır (Şan, 2007: 91). Bu şekilde farklılıklar ve kültürel çeşitlilikler ayrıştırıcı değil, tam tersine birleştirici bir sosyal sermaye faktörü olarak görev yapabilir. Toplumun kültürel zenginliği olarak, bireylerin yaşam kalitelerine olumlu katkı sağlayabilir.

Sosyal faaliyetlere katılım: Sivil toplum örgütleri ve gönüllü kuruluşlara katılım, sosyal sermayeyi besleyen bir unsurdur. Üyelerine ekonomik ve sosyal alanlarda bir dizi menfaatler sağlayan sivil toplum örgütleri, kişilerin çevresiyle olan iletişimini geliştirmektedir (Karagül ve Masca, 2005: 44). Sosyal sermayeyi toplumsal katılım anlamında değerlendiren Putman, demokratik toplumdaki gönüllü organizasyonlara katılım konusunu ele almıştır (Şan, 2007. 75). Bu anlamda bir toplumdaki sosyal sermayenin düzeyi o toplumdaki toplumsal birlik oluşturma ve ortaklık kurma derecesi ile ölçülmektedir. Toplumdaki dernekleşme ve ortaklık kurma becerileri kolektif normlar ve güven aracılığıyla sağlanmaktadır. Buna göre toplumsal katılım ne kadar fazla olursa o toplumda sosyal sermaye de o derece gelişmiş demektir. Yine, Putnam'ın sosyal sermaye kavramına açıklık getirmeye çalışan Norris'de toplumun dernek ve birlikler gibi örgütlerin farklı sosyal tabakadan insanları bir araya getirdiğini, farklı kökenlerden insanları kaynaştırdığı, ayrıca hoşgörü, işbirliği, karşılıklılık gibi değerlerin yaygınlaşmasını sağlayarak zengin bir toplumsal alt yapının oluşmasına katkıda bulunduğunu ifade etmektedir (Erdoğan, 2006. 4).

Güven ve emniyet hissi: Güven sosyal sermayenin en önemli unsuru olarak ifade edilmektedir. Metodolojik olarak güven tanımlamaları ne olursa olsun, sosyal sermayenin ve güvenin belirleyicilikleri konusunda uzlaşmaya varılmış gibidir (Altay, 2007: 342). Güven genel olarak, bir kişinin fırsat bulduğunda zayıf yanını kendi çıkarı doğrultusunda istismar etmeyeceğine dair inancı olarak tanımlanmaktadır. Fukuyama ise güven kavramını sosyal sermaye ile özdeşleştirmekte (Özen ve Aslan, 2006: 136) ve toplumdaki insanların birbirlerine duydukları güven olarak tanımlanmaktadır. Bu çerçevede bireylerin yalnız kan bağıyla bağlı oldukları veya kişisel olarak tanıdıkları, kendilerine benzeyen kimselere değil, yabancılara da güvendiği bir toplumun sosyal sermaye yapısı sağlam bir toplum olduğu söylenebilir (Özsağır, 2007: 49).

Aile ve arkadaşlık bağları: Sosyal ve kültürel değerlerin varlığı, bireyin hayatı daha yaşanılabilir bulmasına katkıda bulunacaktır (Ören, 2007: 74). Çünkü bireyler kendine değer verilen bir toplumda yaşadıklarını hissediyorsa kendilerini güçlü hissedeceklerdir. Sosyal sermaye olarak aile ve arkadaşlık ilişkileri ne kadar kuvvetli ise birey o denli kendini güven içerisinde hissedecektir (Kaplan, 2007). Bu durum bireylerin yaşama sevincine olumlu katkıda bulunacaktır.

Yukarıda yapılan değerlendirmeler özetlenirse sosyal sermaye araçlarından yerel topluma katılım, sosyal faaliyetlere katılım, güven ve emniyet hissi, komşuluk bağları, aile ve arkadaş bağları, farklılıklara hoşgörü gösterme gibi özellikler bireyin iş başarısı üzerine ne gibi etki yaptığı incelenecektir.

3. Yöntem

Bu araştırma ile bireylerin hayatında etkili olan sosyal faaliyetler, yerel topluma ve gönüllü kuruluşlara katılım, aile ve arkadaşlık ilişkileri, komşuluk ilişkileri, bulunduğu toplumu güvenilir bulma, iş ilişkileri gibi sosyal sermaye değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmıştır. Araştırmada veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Anket soruları O'Brien ve arkadaşlarının (2004) yapmış oldukları çalışmadan alınmıştır.

Araştırmanın evreni Mustafa Kemal Üniversitesi (MKÜ) akademik ve idari personeli olarak belirlenmiştir. Çünkü üniversiteler topluma yol gösteren, öncülük eden kurumlardır. Bu yüzden araştırma üniversite çalışanları üzerinde yürütülmüştür. 2006- 2007 eğitim-öğretim yılı itibarıyla MKÜ'sinde 708 akademik, 575 idari personel olmak üzere toplam 1283 personel görev yapmaktadır. Anket 2007 yılının Nisan-Mayıs aylarında uygulanmıştır. Anketler kısa bilgilendirme notu ile birlikte personele dağıtılmış, toplamda 164 kişi ankete yanıt vermiştir. Elde edilen veriler, SSPS 15.0 istatistik paket programında analiz edilerek yorumlanmıştır.

4. Bulgular

Örneklem özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Anketi yanıtlayanların yaklaşık %82'sinin 25 ile 44 yaşları arasında olduğu; %66'sının baylardan, %34'ünün ise bayanlardan oluştuğu görülmektedir. Eğitim düzeyleri bakımından yapılan incelemede ise çalışanların yaklaşık %25'inin sadece üniversite mezunu, %37'sinin ise yüksek lisans ve doktora eğitimine sahiptir. Diğer yandan ilk ve ortaöğretim düzeyindekilerin oranı ise %36 olarak gerçekleşmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere anketi cevaplayanların çoğunluğunun üniversite ve üzeri eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 1. Demografik faktörler

Yaş			Cinsiyet			Eğitim düzeyi		
	Sıklık	Yüzde		Sıklık	Yüzde		Sıklık	Yüzde
18-24	9	5,7	Erkek	107	65,2	İlkokul	3	1,8
25-34	53	33,8	Kadın	56	34,2	Ortaokul	22	13,5
35-44	76	48,1	Cevapsız	1	0,6	Lise	34	20,7
45-54	11	7,4	Toplam	164	100,0	Üniversite	42	25,6
55-üzeri	8	5,1				Yüksek Lisans	19	11,6
Cevapsız	7	4,3				Doktora	42	25,6
Toplam	164	100,0				Cevapsız	2	1,2
						Toplam	164	100,0

Tablo 2'de faktör analizi sonuçları verilmiştir. Faktör analizi ile açıklanan toplam varyans %60,61'dir. Faktör yükleri ise 0,4'ün üzerinde gerçekleşmiştir. Elde edilen faktörler; yerel topluma katılım, sosyal faaliyetlere katılım, komşuluk ilişkileri, içinde bulunduğu topluma güvenme ve kendini emniyette hissetme, komşuluk ilişkileri, aile ve arkadaşlık bağları, farklı kültürdeki insanlara hoşgörü gösterme ve iş başarısı olmak üzere yedi değişken altında toplanmıştır.

Tablo 2. Değişkenlerin Faktör Yükleri

<i>Açıklanan Toplam Varyans= %60,610</i>	<i>IB</i>	<i>F</i>	<i>A</i>	<i>C</i>	<i>B</i>	<i>D</i>	<i>E</i>
A1.Mahallede dernek, vakıf, klüp, herhangi bir yardım kuruluşu gibi kurumların organizasyon komitesi ya da yönetim komitesinde çalışmaktayım			,557				
A2.Son 3 yıl içerisinde yakın çevremde yangın söndürme, yardım faaliyeti, ağaçlandırma çalışması, atık kâğıt toplama gibi faaliyetlere katıldım			,682				
A3.Son 3 yıl içerisinde yakın çevredeki toplumsal bir projede görev aldım ya da katkıda bulundum			,691				
A4.Şehirimde yeni bir hizmeti organize etmek için bir projede sorumluluk aldım			,725				
B1.Hayatımla ilgili karar vermek için bilgiye ihtiyaç duyduğumda, bu bilgiyi nerede bulacağımı bilirim					,754		
B2.Hiç kimse söylemese bile sosyal işlerde yapılması gerekenlere ilişkin inisiyatif kullanırım					,684		
C1.Akşam hava karardıktan sonra sokakta güvenli olarak yürüyebilirim				,728			
C2.“Çoğu insan güvenilirdir” fikrine katılırım				,654			
C3.İçinde yaşadığım toplumu ailem gibi hissederim				,684			
D1.Alış-verişe gittiğimde arkadaşlarıma ya da tanıdıklarına rastlamak hoşuma gider						,737	
D2.Son 6 ay içinde, hasta bir komşum için iyilik yaptım						,790	
E1.Dün birçok kişi ile konuştum							,463
E2.Ailem haricindeki kişilerle hafta sonu öğle / akşam yemeğini birlikte yedim							,756
F1.Farklı şehir ve bölgelerden insanların olması mahallemizi renklendirir		,684					
F2.Farklı yaşam stili olan insanlar arasında yaşamaktan hoşlanırım		,821					
F3.Herhangi bir yabancınn mahallemize ya da sokağımıza taşınması beni rahatsız etmez		,727					
IB1.İş / okul yaşamımda kendimi başarılı hissediyorum	,716						
IB2.Son 6 ay içinde sosyal hayatıma canlılık geldi	,650						
IB3.Hedeflerimi bir bir gerçekleştiriyorum	,702						
IB4.Psikolojik bakımdan her geçen gün kendimi daha iyi hissediyorum	,707						

Çözümleme Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi, Rotasyon Metodu: Kaiser Normalizasyonu ile Varimax. Rotasyon 7 iterasyonda tamamlanmıştır.

A. Yerel topluma katılım (ytopkat); B. Sosyal faaliyetlere katılım (sosfaal); C. Güven ve emniyet hissi (guvemniy); D. Komşuluk bağları (komşuluk); E. Aile ve arkadaş bağları (aileark); F. Farklılıklara hoşgörü gösterme (hoşgörü); IB. İş başarısı (isbasarısı)

Değişkenler arası ilişkileri incelemek amacıyla yapılan kolerasyon analizinde 0,01 seviyesinde anlamlı (önemli) ilişkiler tespit edilmiştir (Tablo 3). Buna ek olarak tanımlayıcı istatistiklerde yerel topluma katılım değişkeninin ortalamasının oldukça düşük seviyede olduğu, diğer değişkenlerin ise ortalamasının üstünde gerçekleştiği görülmektedir. Yine Alfa güvenilirlik katsayıları Tablo 3’de verilmiştir. Alfa güvenilirlik katsayıları, bir ölçme aracında (testte, ankette) yer alan bütün soruların birbirleriyle tutarlılığını, ele alınan sorunu ölçmede homojenliğini ortaya koyan bir kavramdır (Akgül ve Çevik, 2003: 434). Ölçmelerin tekrarlanması halinde ortaya çıkan tutarlı sonuçlardır (Nakip, 2003: 123).

Alfa güvenilirlik katsayıları 0,50’nin üzerinde gerçekleşmiştir. Her ne kadar literatürde sıklıkla kabul edilen değer 0,70’in üzerinde olsa da (Nunnally, 1978), Helmstadter’e (1964) göre alfa güvenilirlik değerlerinin 0,50’nin üzerini de güvenilir olarak kabul etmektedir. Ölçeklerin alfa güvenilirlik katsayılarının düşük çıkmasının

nedeni soru sayısının az olmasından kaynaklanmaktadır. İleriki çalışmalarda soru sayılarının artırılarak alfa güvenilirlik katsayılarının da yükseltilmesi mümkündür.

Tablo 3. Ortalama, standart sapma, Cronbach's alfa ve korelasyon katsayıları

	ORT	S.SAP	ALFA	1	2	3	4	5	6	7
1.ytopkat	1,488	0,568	,626	1,000						
2.sosfaal	3,009	0,786	,532	,286(**)	1,000					
3.guvenmiy	2,445	0,783	,539	,193(**)	,232(**)	1,000				
4.komsuluk	2,962	0,875	,512	,178(**)	,254(**)	,272(**)	1,000			
5.aileark	2,790	0,889	518	,182(**)	,338(**)	,225(**)	,334(**)	1,000		
6.Hoşgörü	2,902	0,833	,730	,140(*)	,337(**)	,222(**)	,319(**)	,479(**)	1,000	
7.isbasarısı	2,702	0,726	,712	,256(**)	,385(**)	,222(**)	,220(**)	,384(**)	,319(**)	1,000

** Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlı (2-yönlü). * Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlı (2-yönlü). Yerel topluma katılım (ytopkat); Sosyal faaliyetlere katılım (sosfaal); Güven ve emniyet hissi (guvenmiy); Komşuluk bağları (komsuluk); Aile ve arkadaş bağları (aileark); Farklılıklara tolerans gösterme (tolerans); İş başarısı (isbasarısı)

Araştırmada iş başarısını etkileyen sosyal sermaye faktörlerini test etmek için bir regresyon modeli geliştirilmiştir. Modelin bağımlı değişkeni (y) iş başarısı; bağımsız değişkenleri ise yerel topluma katılma (x_1), komşuluk ilişkileri (x_2), farklılıklara hoşgörü gösterme (x_3), sosyal faaliyetlere katılım (x_4), güven ve emniyet hissi (x_5), aile ve arkadaşlık bağları (x_6)'dır.

$$y_1 = \beta_0 + \beta_1x_1 + \beta_2x_2 + \beta_3x_3 + \beta_4x_4 + \beta_5x_5 + \beta_6x_6 + \epsilon_1$$

İş başarısı üzerinde sosyal sermaye faktörlerinin etkisini görmek amacıyla yapılan regresyon analizinde (Tablo 4); bireylerin kendi yerel toplumuyla olan ilişkilerinin (mahalle, şehri ile olan ilişkiler) 0,05 seviyesinde, sosyal faaliyetlere katılım ve aile – arkadaş bağlarının ise 0,01 seviyesinde iş başarısını pozitif etkilediği görülmüştür. Araştırma konusu olan üniversite personelinin iş başarısı üzerinde aile ve arkadaşlık ilişkileri, sosyal faaliyetlere katılım ile yerel topluma katılım ilişkilerinin etkisi olduğu görülmüştür. Diğer değişkenler güven, komşuluk ilişkileri ve farklılıklara hoşgörü gösterme ile iş başarısı arasında herhangi bir ilişki çıkmamıştır.

Tablo 4. Regresyon analizi sonuçları

	Standardize Edilmemiş Beta	Standart Hata	Standardize Beta Kts.	t	Sig.
(Sabit)	,894	,230		3,888**	,000
ytopkat	,157	,079	,123	1,976(*)	,049
sosfaal	,205	,061	,222	3,351(**)	,001
guvenmiy	,066	,058	,072	1,142	,255
komsuluk	,015	,054	,018	,282	,778
aileark	,176	,057	,215	3,082(**)	,002
tolerans	,090	,060	,103	1,481	,140

R Kare: ,251; Düzenlenmiş (Adj.) R Kare: ,230; F Değeri: 12,154, ** Korelasyon 0.01 seviyesinde anlamlı, * Korelasyon 0.05 seviyesinde anlamlı (2-yönlü). Bağımlı Değişken: İş başarısı

Sonuç

Mustafa Kemal Üniversitesi akademik ve idari personeli üzerinde yapılan araştırmada, sosyal sermayenin üniversite çalışanlarının iş başarısına katkısı araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar; kişisel başarıya, dolayısıyla da bireysel performansa yol açan etkenlerin, yakın çevredeki insanlara faydalı olmak, aile ve arkadaşlık bağları kurmak ve sosyal faaliyetlerde bulunmak olduğu söylenebilir.

Kişinin yakın çevresini, akraba ve arkadaş çevresi, okul ve iş arkadaşları ile yakın komşuları oluşturmaktadır. Bu kesim, bireysel başarıda son derece etkindir. Çünkü birey, yakın çevresindeki insanlara faydalı olmak suretiyle içsel motivasyon bakımından tatmin olacak, tatmin olmanın getirdiği iç huzuru ile de işinde daha ileri noktalara gidebilecektir.

Diğer yandan aile ve arkadaşlık bağları kuvvetli bireyler hayatta karşılaştıkları zorluklar karşısında daha mücadeleci bir yapıya sahiptirler. İş hayatı, özellikle de akademik çalışmalar büyük bir özveride bulunmayı gerektirir. Bireyin kişisel özverisinin yanında ailesinin ve yakın arkadaş çevresinin de özverili olması, çalışanlar için büyük bir moral ve motivasyon kaynağıdır. Elde edilen sonuçlar da göstermektedir ki, aile ve arkadaş desteği alan kişiler, işlerinde daha başarılı olmaktadır.

Ulaşılan bir diğer sonuç da, sosyal faaliyetlerde aktif rol almanın iş başarısını pozitif etkilemesidir. Sosyal faaliyetler, kişinin sosyalleşmesinde ve kişilik özelliklerinde önemli kazanımlar sağlarken; bireyin sosyal çevresinin de genişlemesine yol açmaktadır. Bu ise onun etki alanını genişletebilmesine olanak sağlayan ilişkisel ağların kurulmasına yardımcı olmaktadır. Birey, bu şekilde farklı çevreden gelen insanlarla etkileşim içine girmekte, karşılıklı bu etkileşim de bireysel gelişime ve iş başarısına katkıda bulunmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen sonuçlar Mustafa Kemal Üniversitesi ile sınırlıdır. Üniversite çalışanlarında sosyal sermayenin düzeyini ölçebilmek için tüm Türkiye'deki üniversiteleri temsil edebilecek bir örneklem kümesi üzerinde çalışma yapmak gerekmektedir. Ancak bu şekilde üniversite çalışanlarına yönelik bir genelleme yapılabilir.

İleriki dönemlerde buna ilişkin yapılacak araştırmalarda, üniversite çalışanlarında sosyal sermaye araçlarının düzeyi belirlenebileceği gibi bunun bireysel ve kurumsal performansa, iş tatminine etkisi de incelenebilir. Ayrıca akademik personel ile idari personel arasında sosyal sermaye araçları bakımından anlamlı bir farklılıkların bulunup bulunmadığı da araştırılabilir.

Kaynakça

- AKGÜL A., O.ÇEVİK. (2003), İstatistiksel Analiz Teknikleri, SPSS'te İşletme Yönetimi Uygulamaları, Emek Ofset, Ankara.
- ALTAY, Asuman. (2007), "Bir Kamu Malı Olarak Sosyal Sermaye ve Yoksulluk İlişkisi", **Ege Akademik Bakış Dergisi**, 7 (1), 337 – 362.
- ERDOĞAN, Emre. (2006), Sosyal Sermaye, Güven ve Türk Gençliği, http://www.urbanhobbit.net/PDF/Sosyal%20Sermaye_emre%20erdogan.pdf, (Erişim tarihi, 7- 3- 2006).
- HELMSTADTER, G.C. (1964) **Principles of Psychological Measurement**. New York. Appleton-Century-Crofts.
- HYYPPA, T. Markku, Juhanni Maki And Olli Impivaara. (2007), "Individual –level Measures of Social Capital as Predictors of All-Cause and Cardiovascular Mortality: A Population- Based Prospective Study of Men and Women in Finland", **European Journal Epidemiol**, 22 (9), 25 July, 589- 597.
- KARAGÜL, Mehmet., Süleyman Dündar. (2006), "Sosyal Sermaye Belirleyicileri Üzerine Ampirik Bir Çalışma", **Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi**, (12), 61- 78.
- KARAGÜL, Mehmet ve Mahmut Masca. (2005), "Sosyal Sermaye Üzerine Bir İnceleme", **Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Bahar 2005, 1: 36- 50.
- KAPLAN, K. (2007), Sosyal Sermaye, <http://www.tabut.net/lofiversion/index.php?t34941.html>, (Erişim tarihi, 7- 10- 2007).

- NAVAİE, Nil Sismanyazici. (2002), Kalkınma Yolunda: Sosyal Sermaye ve Sosyal Sorumluluk, Yayın: (Ekonomistler Platformu – Aralık- 2002 Bülteni, sayfa: 50- 53.
http://www.art4development.net/Kalkinma%20Yolunda_%20Sosyal%20Sermaye%20ve%20Sosyal%20Sorumluluk.html,(Erişim tarihi, 7- 3-2006).
- NAKİP M. (2003), Pazarlama Araştırmaları, Teknikler ve (SPSS Destekli) Uygulamalar, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- NUNNALLY, J.C. (1978) **Psychometric Theory**, 2nd edition. New York. McGraw-Hill.
- O'BRIEN, S. Megan, A. Charles Burdsal, MOLGAARD A. Craig, (2004), "Further Development of an Australian –Based Measure of Social Capital in a US Sample", **Social Science & Medicine**, Volume: 59, Issue : 6, 1207-1217.
- ONYX, Jenny and Paul Bullen. (2000), "Measuring Social in Five Communities", **The Journal of Applied Behavioral Science**, Volume: 36, No: 1, 23- 42.
- ÖZEN, Şükrü ve Zuhâl Aslan. (2006), "İçsel ve Dışsal Sosyal Sermaye Yaklaşımları Açısından Türk Toplumunun Sosyal Sermaye Potansiyeli: Ortadoğu Sanayi ve Ticaret Merkezi (OSTİM) Örneği", **Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi**, (12), 130-161.
- ÖREN, Kenan. (2007), "Sosyal Sermayede "Güven" Unsuru ve İşgücü Performansına Etkisi", **Kamu- İş**, C:9, S:1, 71- 90.
- ÖZSAĞIR, Arif. (2007), "Ekonomide Güven Faktörü", **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Bahar, C.6, S.20, (46- 62).
- PARTHASARATHY, D., and V. K Chopde. (2000), Building Social Capital: Collective Action, Adoption of Agricultural Innovations, and Poverty Reduction in the Indian Semi- Arid Tropics, http://www.gdnet.org/pdf/776_D.pdf, (Erişim tarihi, 7-7-2007).
- PATTUSSI, Marcos Pascoal. (2006), "Neighborhood Social Capital and Dental Injuries in Brazilian Adolescents", **American Journal of Public Health**, August, Volume: 96, No: 8, 1462- 1468.
- ŞAN, Mustafa Kemal. (2007), "Bilgi Toplumuna Geçişte Sosyal Sermayenin Taşıdığı Önem ve Türkiye Gerçeği", **Bilgi Ekonomisi ve Yönetim Dergisi**, Cilt II, Sayı: I, 76 -95.
- TEMPLE, Jonathan. (2000), Growth Effect of Education and Social Capital in the OECD Countries Economics Department Working Papers No:263. <http://www.oecd.org/dataoecd/15/20/1885700.pdf>, (29 -7- 2007).
- TUTAR, Hasan. (2007), "Katı Olan Her "İş" Sanallaşılıyor veya İşgörenin Artan Yalnızlığı Üzerine: Kuramsal Bir Yaklaşım", **"İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, Nisan, 116- 141.
- TÜYLÜOĞLU, Şefket. (2006), "Sosyal Sermaye, İktisadi Performans ve Kalkınma: Bir Yazın Taraması", **Akdeniz Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi**, (12), 14 -60.
- WORLD BANK. (2002), What is Social Capital?, <http://www1.worldbank.org/prem/poverty/scapital/whatsc.htm>, ((Erişim tarihi 29-7 -2007).
- ZIERCSCH, M. Anna. E. Fran Baum, Colin Macdougall, Christine Putland. (2005), "Neighbourhood Life and Social Capital: the Implications for Health", **Social Science & Medicine**, (60), 71 -86.